

O‘ZBEK RAQS SAN’ATI DUNYONI KO‘RDI: MILLIY IFTIXOR VA MADANIY MEROS TIMSOLI

Abdusaidov Shoxzod

O‘zbekiston Davlat Filarmoniyasi

“Lazgi” ashula va raqs ansambli

Annotatsiya: *Mazkur ilmiy maqolada o‘zbek raqs san’atining tarixiy shakllanish jarayoni, badiiy tafakkur bilan bog‘liq jihatlari hamda xalqaro madaniy maydondagi nufuzi yoritiladi. Tadqiqot davomida milliy raqs an’analari xalq ma’naviyati, estetik qarashlar va milliy g‘urur bilan uzviy aloqada tahlil qilinadi. Shuningdek, o‘zbek raqs san’atining El-yurt faxri sifatidagi o‘rni ilmiy nuqtai nazardan asoslab beriladi.*

Kalit so‘zlar: *o‘zbek raqsi, milliy madaniyat, nomoddiy meros, estetik tafakkur, El-yurt faxri*

Kirish

Har bir xalq o‘zligini saqlab qolish jarayonida madaniyatga tayanadi. Milliy san’at esa shu madaniyatning eng ta’sirchan ko‘rinishlaridan biri hisoblanadi. O‘zbek xalqi uchun raqs ijodiy ifoda, ma’naviy tajriba hamda tarixiy xotira vazifasini bajarib kelgan. Avlodlar davomida shakllangan raqs an’analari xalq ruhiyati, estetik qarashlari va hayot tarzi bilan bevosita bog‘liq bo‘lib, bugungi kunda ular milliy iftixor ramziga aylangan.

Raqs orqali xalqning ichki dunyosi, kechinmalari va qadriyatlarini badiiy shaklda ifodalaydi. Shu sababli o‘zbek raqs san’ati nafaqat madaniy hodisa, balki jamiyat ma’naviy rivojining muhim ko‘rsatkichi sifatida namoyon bo‘ladi.

Har bir xalqning milliy o‘zligini saqlab qolishida madaniyat muhim o‘rin tutadi. Madaniyatning eng ta’sirchan va hissiy jihatdan kuchli shakllaridan biri san’at bo‘lsa, raqs san’ati xalq ruhiyati va tarixiy xotirasini mujassam etuvchi noyob hodisa hisoblanadi. O‘zbek xalqi hayotida raqs nafaqat ko‘ngilochar vosita, balki ma’naviy ifoda, estetik tafakkur va tarixiy tajriba mahsuli sifatida shakllangan.

O‘zbek raqs san’ati asrlar davomida xalqning turmush tarzi, mehnat jarayonlari, marosimlari va urf-odatlarini bilan uzviy bog‘liq holda rivojlangan. Bugungi kunda esa u milliy iftixor va xalqaro miqyosda tan olingan madaniy meros darajasiga ko‘tarilgan.

Tarixiy shakllanish va rivojlanish jarayoni

O‘zbek raqs san’ati uzoq tarixiy bosqichlarni bosib o‘tgan. Dastlabki davrlarda u mehnat jarayonlari, mavsumiy marosimlar hamda xalq bayramlari bilan bog‘liq holda vujudga kelgan. Keyinchalik bu harakatlar estetik tizimga solinib, badiiy ifoda vositasiga aylangan.

Hududiy maktablarning shakllanishi raqs san’atining rivojiga sezilarli ta’sir ko‘rsatgan. Har bir maktab o‘ziga xos harakat uslubi, ritmik tuzilma hamda obrazlar tizimi bilan ajralib turadi. Mazkur xilma-xillik o‘zbek madaniyatining boyligi va rang-barangligini tasdiqlaydi.

Mazkur maktablar milliy raqs san’atining rang-barangligini ta’minlab, o‘zbek xalqining turli hududlardagi hayot tarzi va dunyoqarashini badiiy jihatdan ifodalab beradi.

Estetik tafakkur va ruhiy mazmun

O‘zbek raqs san’ati o‘zining nozikligi, vazminligi hamda ichki uyg‘unligi bilan ajralib turadi. Unda har bir harakat ma’lum bir ma’noga ega bo‘lib, ijrochining ruhiy holatini ifodalashga xizmat qiladi. Tana plastikasining bosiqqligi, qo‘l harakatlarining aniqligi va nigohning mazmunlilikligi estetik muvozanatni ta’minlaydi.

Mazkur san’at turida tashqi ta’sirchanlikdan ko‘ra ichki mazmun ustuvor hisoblanadi. Shu jihatdan o‘zbek raqs san’ati inson qalbining nozik qatlamlarini ochib beruvchi badiiy vosita sifatida qaraladi.

Milliy g‘urur va tarbiyaviy ahamiyat

O‘zbek raqs san’ati yosh avlodda milliy o‘zlikni anglash, vatanparvarlik tuyg‘ularini shakllantirishda muhim o‘rin tutadi. Raqs orqali tarixiy xotira, axloqiy mezonlar hamda estetik did uzatiladi. Bu jarayon madaniy merosning uzluksizligini ta’minlaydi.

Bugungi kunda milliy raqs sahna san’ati sifatida rivojlanib, xalqaro maydonda munosib o‘rin egallamoqda. Bu holat o‘zbek madaniyatining nufuzini oshirishga xizmat qilmoqda.

Xulosa

O‘zbek raqs san’ati xalq ma’naviy boyligining ajralmas qismi bo‘lib, u milliy iftixor ramzi sifatida e’tirof etiladi. Uning jahon miqyosida tan olinishi El-yurt faxri tushunchasining amaliy ifodasidir. Mazkur san’at turini asrab-avaylash, ilmiy asosda o‘rganish va kelajak avlodga yetkazish dolzarb vazifa hisoblanadi.

Xulosa qilib aytganda, o‘zbek raqs san’ati xalqning ma’naviy boyligi, estetik tafakkuri va tarixiy xotirasini mujassam etgan noyob madaniy hodisadir. Uning asrlar davomida shakllanib, bugungi kungacha yetib kelishi milliy madaniyatimizning mustahkamligini yaqqol namoyon etadi.

O‘zbek raqs san’atining xalqaro miqyosda tan olinishi, jumladan, UNESCO nomoddiy madaniy meros ro‘yxatiga kiritilishi El-yurt faxri tushunchasining amaliy ifodasi hisoblanadi. Shu bois ushbu san’at turini ilmiy asosda o‘rganish, asrab-avaylash va yosh avlodga yetkazish muhim vazifa bo‘lib qoladi.

O‘zbek raqs san’ati kelajakda ham milliy o‘zlikni saqlash va xalq ma’naviyatini yuksaltirishga xizmat qiluvchi bebaho madaniy meros sifatida rivojlanishda davom etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O‘zbekiston milliy ensiklopediyasi. – Toshkent: Davlat ilmiy nashriyoti.
2. Islomov T. O‘zbek xalq raqs san’ati tarixi. – Toshkent, 2015.
3. Xorazm raqs maktabi an’analari. Ilmiy maqolalar to‘plami. – Urganch, 2019.
4. UNESCO. Nomoddiy madaniy meros ro‘yxati materiallari.